

Könyvsiker Már 26 külföldi kiadó vásárolta meg Gárdos Péter posztholokauszt szerelmi regényét

Felhevíti a világot a Hajnali láz

Világhírré találkozhat egy öt évvel ezelőtt megjelent magyar regény. Mindez szépen mutatja, hogy önmagában nem elég a nemzetközi karrierhez, ha egy szöveg idehaza eladható. Kell még hozzá rögzítés a kiadó részéről, és jól működő nemzetközi kapcsolatrendszer is, amelyet kiépíteni szintén komoly munka. Gárdos Péter az író, akit eddig filmsként ismertünk.

Vári György

Gárdos Péter filmrendező eredetileg filmforgatókönyvek szánta a különleges történetet, végül regényt írt belőle. A Hajnali láz című könyvére, amely holokauszttúlélők – a szerző szülei – váratlan, enyhe groteszkségében is megkapó szerelmi egymásra találását meséli el egy svédországi rehabilitációs intézetben, tavaly év végén figyelt fel Halmos Ádám, a Libri Kiadó ügyvezetője. A Libri egyik korábbi vezető munkatársa ajánlotta figyelmébe a könyvet, megkockáztatva, hogy érdemes lehet újra kiadni, nem sokkal később pedig – nagy meglepetésére – édesapja hozta neki szóba egy családi ebéd során, mivel a Klubrádió hallott róla egy beszélgetést. „Azt gondoltam, ha ennyi különböző helyről jön vissza, tényleg érdemes lehet vetni rá egy pillantást” és a kötet nem egyszerűen meggyőzte, hanem „szívégyévé vált”, nemcsak azt döntötte el, hogy ismét megjelentetik a könyvet, de úgy érezte, mindent meg kell tennie, hogy befuthassa valódi pályáját, világsikerré válhasson. A szerzők külföldi képviselőit általában Sárközy Benec kiadóvezető intézi, ezt a feladatot azonban magának érezte Halmos. Az ügytől függetlenül is részt vett volna az épp esedékes Jeruzsálemi Könyvvásáron, és Svédországba, a könyv eredeti helyszínére is el kellett mennie, így az utakat arra is használhatta, hogy „minden szabad percében” Gárdos szüleinek történetéről meséljen partnereinek. „A világ szomjazza az erős, különleges, súlyos és átélhető történeteket, ilyen fikciót pedig alig lehet kitalálni, mindehhez társul a stílus fanyar eredetisége, élet és halál összekapcsolódása és az élet megszenvedett győzelme is”.

Halmos hangsúlyozza, hogy a siker nem a semmiből érkezett, a ki-

Schruff Milán a svéd-izraeli-magyar romantikus szerelmi dráma főszerepében

adó magyar viszonylatban különösen sokat dolgozik szerzői külföldi eladásán, sikerült kiépíteniük az ehhez feltétlenül szükséges, széles körű nemzetközi kapcsolatrendszerét. „So-

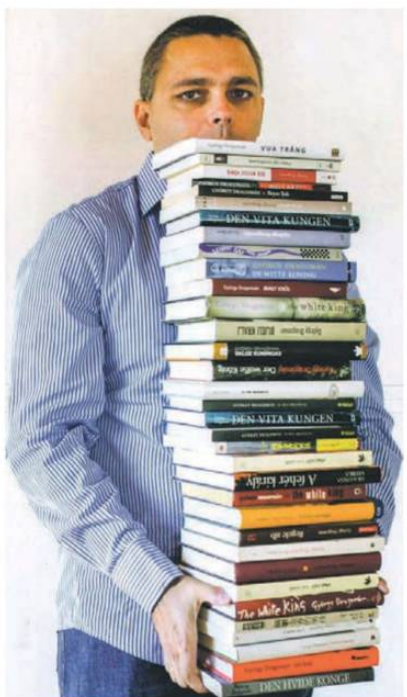
kan hitelt adnak a szavunknak, legalább annyiban, hogy amit ajánlunk, azt megnézik. Épp ezért vigyáznunk is kell a hitelünkre, bármit nem lehet ajánlani”. Gárdos könyvével nem vál-

laltak túl nagy kockázatot, sok fontos országból 10-12 kiadó versenyzett a könyv jogaiért, némelykor hihetetlenül alapos marketingstratégiákat kidolgozva. „Abból, hogy hogyan lehet sikerre vinni egy-egy nagy nyelv óriási piacán a könyveket, nagyon sokat lehet tanulni”, összegez Halmos.

Az eredeti forgatókönyvből Gárdos közben leforgatta a filmet, amely már szinte kész van, várhatóan idén télen, a könyv új kiadása után néhány hónappal kezdik vetíteni. „Az a stratégiánk – mondja Gárdos –, hogy a könyv sikerére megpróbáljuk ráültetni a filmet is itthon és – talán – külföldön is”. Andrew G. Vajna filmügyi kormánybiztos reményei szerint a regény filmváltozata a könyvhöz hasonlóan zajos sikereket fog elérni, a filmet támogatta a Nemzeti Filmalap.

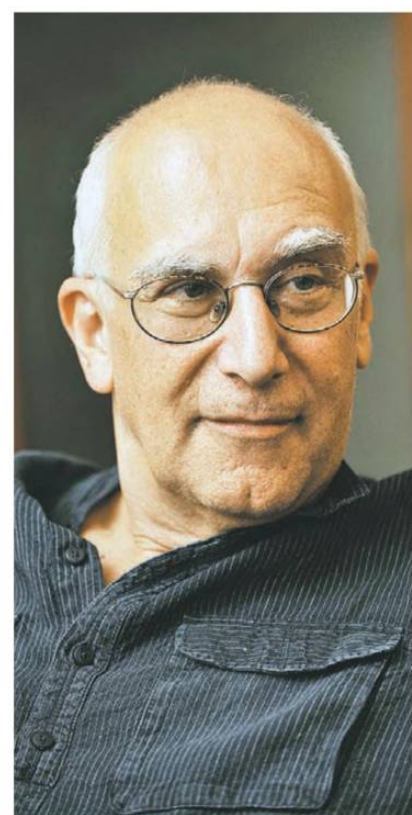
„Meg sem fordult a fejemben az, ami most történik velem, illetve a regénnyel. Ekkora sikert nem kalkuláltam bele az életembe, bár a könyvet annak idején sokan nagyon szerették, viszonylag magas példányszámot ért el. Halmos Ádám mondta először, hogy ebből világsiker lehet, de azt hittem, hogy nem normális. Hat hete felhívtak, hogy üljek le, mert egy ausztrál könyvkiadó végigsírta-nevette és meg is vet-

A fehér király volt a másik sikerkönyv

30 nyelven FOTÓ: PRIVÁTARCHÍVUM

Az elmúlt évtized legnagyobb könyves sikere – Dragomán György A fehér király című regénye – a minőségén kívül kiadói és – legkivált – szerzői erőfeszítéseknek köszönhető látványos külföldi sikereit. Morcsányi Géza, a Magvető akkori igazgatója ajánlotta a nagy német kiadó, a Suhrkamp figyelmébe, egyes megjelent fejezetek fordításait pedig a Paris Review-hoz küldte el Dragomán, mivel Samuel Beckett fontos publikációi is itt jelentek meg. A rangos folyóirat leközölte a részletet, ezután jelentkezett Dragománál egy ügynök, és ez a folyamat vezetett végül az amerikai kiadáshoz. A német és az amerikai megjelenés párhuzamosan zajlott, és meghozta az áttörést, ennek köszönhetően nyelvek tucatjai követték még és az érdeklődés tartósan bizonyult. Dragomán új, hosszú évekig érlelt, tavaly megjelent könyve, a Máglya máris kilenc nyelven kelt el. A Fehér királyból éppen most készül nemzetközi sztárokkal brit film.

Ezt a sikert nem kalkulálta be Gárdos

Névjegy

GÁRDOS PÉTER

A rendszerváltás egyik leghatásosabb rendezője. Legismertebb filmjei az Uramisten, Szamárköhögés, A skorpió megeszi az ikreket reggelire, A porce-

lánbaba, A tréfa (utóbbi 2 filmszemle-díjas volt). A Hajnali láz alaptörténetével 1998-ban, édesapja halálakor kezdett el foglalkozni. A hagyománytervezéskor olvasta el apja levelezését azzal a 117 lánnyal – köztük leendő édesanyjával – akikkel a koncentrációs tábor utáni svéd rehabilitációs intézetből próbált megismerkedni.

te a könyvet és ők amolyan könyves véleményvezérek, úgyhogy van remény. Az eltelt hat hét során folyamatosan jöttek a telefonok, hogy mikor kinek keltek el a jogok, a Londoni Könyvvásáron robbant a siker, de a pénteki sajtótájékoztató óta már Szlovákiában és Oroszországban is megvásárolták, vagyis már 26 országban, a dolog egyelőre nem tűnik megállni”.

Színház

Zsarnoki édesség

Zappe László

A Cukor Kreml eredetije, Vlagyimir Szorokin novellafüzére olyasféle utópia a nem is túl távoli jövő Oroszországról, amilyen Spiró György Feleségversenye Magyarországról. Az orosz író a jövőt a technikai haladás mellett alapvetően a sztálini és a középkori Oroszország keverékeként képzelel el. A vörös és a fehér zavaros idők után győz a rend, amelyet az Uralkodó az opricsnyikok és a Titkos Prikáz segítségével tart fenn a belső ellenségekkel szemben, miközben épül a nagy fal a külső ellenségek távoltartására. A népet áthatja a konzervatív pravoszláv vallásosság és a nemzeti érzés, miközben az élet a kosz, a nyomorúság, a sorban állás ismerős keretei között folyik. Legalábbis a szerencsésebbeké, másoké a munkatáborokban. A szellemi és anyagi

elsorvadás e víziója akár számunkra is ismerős lehet.

Nem csodálom, hogy ifjú színházi emberek kedvet kaptak hozzá, holott alig akad benne színpadra kíváncszó, vagy akár csak színpadon elképzelhető jelenet. Olyan pedig, amelyen az írás szelleme, a kétféle múltból összeolvasztott jövőkép mélyebb értelme is átsüthetne a prózai eszközök nélkül, jó, ha egy-kettő akad. Fekete Ádám dramaturg és Kovács D. Dániel rendező (mindkettő e. h.) tehát lehetetlenre vállalkozott, amikor a mű színpadi változatával próbálkozott. Nem is jártak sikerrel. Kiszedegették az eredetiből a legkézenfekvőbb közhelyeket, és azokat próbálták ma divatos színházi közhelyekkel föltüprozni. Végeredményképpen egy erőszakos állami diktatúra szokványábrázolását láthatjuk a Kamrában. Már csak azért is, mert az eredetiben különálló novellák részleteiből, amelyeket az utópikus országgéppen túl csak a cukorból készült Kreml-szobrok (a népek édességként adagolt zsarnokságszimbólumok) kötnek össze, megpróbáltak valamelyest összefüggő történetet kivonni. Vagy inkább rájuk erőszakolni. Szorokin sokrétűen elképzelt rajza helyett közismert és kopott paneleket láthatunk, itt-

Cukor Kreml – Szorokin utópiája a Katonában FOTÓ: DÖMÖLKY DÁNIEL

ott kicsit mebolondítva irracionálisnak tetsző elemekkel. Számunkra mindez legfőképpen a múlt század ötvenes éveiből ismerős, a többi szinte semmit sem mond. A díszlet is leginkább egy titkos börtön képeztét kelti, ami csak önmagát jelenti, a ruhák egy része kimódoltan próbál jelezni valamit, más részük semmitmondó (látvány és jelmez: Csomor Katerina és Török Adél). Mindezzel a teherrel a Katona remek színészei sem tudnak megbirkózni.

Néhány nappal a Cukor Kreml bemutatása után a Pesti Színházban Alekszandr Vvegyenszkij Ivanovék

karácsonya című abszurdját játszott a Kolozsvári Magyar Színház a vajdasági Urbán András rendezésében. (A darabot 2007-ben a Kamrában is bemutatták, akkor Gothár Péter rendezte.) Ez is egyfajta orosz kórkép az emberi létezés lehetetlenségéről. A történet, amelynek középpontjában az áll, hogy miközben a szülők színházban vannak, a dada levágja az egyik rábízott gyerek fejét, természetesen sokféleképpen értelmezhető. Lehetne nyárszolgárgúnyoló szatíra, olyasmis, mint Roger Vitrac műve, a Viktor, avagy a gyermekuralom, ha nem a Szov-

jetunióban írták volna a harmincas években, és a szerzőt nem jutalmazták volna irodalmi tevékenységéért száműzetéssel, lágerrel. De ezúttal inkább a lét egyetemes képtelensége ivólt belőle. Urbán András a tőle megszokott erőteljes és harsány eszközzel nyomatékosítja ezt. Carmencita Brojboiu díszlete egyetlen fehér fal, oldalt két ajtóval, közepen lent kihúzható dobogóval a szükséges kellékek számára, amilyen például az a speciális asztal, ahol külön életet él a halott lány teste és levágott feje. A rémtörténetet feketébe öltözött színészek rendre megszakítják a tizenkilencedik századi Oroszország nihilista és egyéb forradalmi ideológiáinak eszméit, szövegeit hangoztatva. Többértelmű kísérlet adnak a véres karácsonyi tragédiához. Lehet ok, de következtetés is az eszmék vad és zavaros áradata. De leginkább a kérdések maradnak. Mit kezdetünk velük? Mit kezdetünk magunkkal?

i CUKOR KREML

(Vlagyimir Szorokin)
Katona József Színház – Kamra;
IVANOVÉK KARÁCSONYA
(Alekszandr Vvegyenszkij)
Kolozsvári Magyar Színház
(vendégszínház a Pesti Színházban)